

INVESTUOTOJAMS REIKIA PROFESIONALIŲ, NEPRIKLAUSOMŲ KONSULTACIJŲ
BEI KONSULTANTŲ, KURIE ĮVERTINTŲ IR BANKŲ TEIKIAMUS SIŪLYMUS.

LŪKESČIAI SUGRIŽO Į SVEIKO PRŪTO RIBAS

Violeta BAGDANAVIČIŪTĖ

Tuo metu, kai rinkose aktyviai diskutuojama apie vis augantį valstybių prasiskolinimą, pasaulyje daugėja turtingų žmonių. Lietuvoje patikimos ir viešai prieinamos informacijos apie turtingiausius šalies gyventojus nėra, todėl privačiosios bankininkystės atstovai nurodo tik tai, kad dėl atsigaunančių kapitalo rinkų vėl didėja jų klientų turtas. Be to, lietuviai dar ir šiemet tenkinasi kukliu, palyginti su ekonominiu bumu, uždarbiu ir, skirtingai nei užsieniečiai, vengia bet kokios rizikos.

„Merrill Lynch Global Wealth Management“ ir „CapGemini“ naujausioje savo apžvalgoje „World Wealth Report 2010“ skelbia, kad 2009 metais pasaulyje daugiau kaip 17% – iki 10 mln. – išaugo turtuolių (angl. – *HNWI*) skaičius. Tai tokie asmenys, kurių laisvos investicijoms skirtos lėšos yra didesnės nei 1 mln. USD.

Pavyzdžiui, Honkonge ypač daug asmenų, kurių turtas siekia 1–5 mln. USD.

Kai 2008 metais smuko akcijų rinkos, dalis jų neteko oficialaus milijonieriaus statuso. Tačiau jį vėl susigrąžino 2009 metais, kai akcijų rinkos kapitalizacija išaugo net 73,5%. Taigi, Honkonge akcijų rinka tiesiogiai lemia *HNWI* skaičių ir jų valdomo turto mastus. O štai Jungtiniuose Arabų Emyratuose, kai dėl Dubajaus skolos krizės beveik dukart krito nekilnojamojo turto kainos, *HNWI* skaičius sumažėjo 19%.

„Lietuvoje nėra tinkamai renkami duomenys apie investuotojų rinką, todėl trūksta objektyvios statistikos, ar pas mus kinta

ir kaip kinta turtingų žmonių skaičius“, – sako „Evli“ Privačios bankininkystės vadovė Baltijos šalyse Jolanta Latvienė. Jos taip pat kuriojamoje Estijoje turtingųjų skaičius yra aiškesnis. Kaimyninėje šalyje viešai skelbiamas 100 žmonių sąrašas, kuriame jie išrikiuoti pagal gautų dividendų kiekį.

„Lietuvoje tokios informacijos stinga, todėl čia dirbame kitaip. Mes nepasitikime žiniasklaidos teikiamais duomenimis apie turtingus Lietuvos žmones, o sekame informaciją apie rinkoje vykstančius sandorius“, – „Versus“ atskleidžia Latvienė. Išanalizavusi duomenis nuo 2007 metų, ji konstatuoja, kad 2010 metais jų klientai tapo turtingesni. 2007 metais „Evli“ privačiosios bankininkystės kliento investicijų vidurkis sudarė 110 tūkst. EUR, šiais metais – 152 tūkst. EUR, nežiūrint į tai, kad 2008 metais jos tebuvo tik 51 tūkst. EUR. Tokia pat tendencija vyravo ir tarp labai turtingų šio banko klientų. Jų investicijų vidurkis 2007 metais buvo 350 tūkst. EUR, o šiais metais – jau 450 tūkst. EUR.

„Evli“ Privačios bankininkystės vadovė Baltijos šalyse Jolanta Latvienė: „Klientų akcijų ir obligacijų portfeliai 2007 metais buvo santykinai mažesni nei dabar. Tada didžioji dalis lėšų buvo skiriama investicijoms į nekilnojamąjį turtą ir verslą. Tuose sektoriuose uždarbis buvo skaičiuojamas kartais. 2009–2010 metais nuo krizės nukentėję turtingi žmonės atsisakė didelės rizikos investicijų Lietuvoje ir grįžo į pasaulines finansų rinkas.“

„Dabar klientai informacijos apie savo investicijas reikalauja nuolat. Todėl itin vertina dažnesnius ir net neformalius atsiskaitymus. Taip pat ir ataskaitas, informaciją apie rinkos tendencijas, vadinamąsias paskutinės minutės įvykių apžvalgas ar komentarus“, – pažymi finansų patarėjo įmonės „MC Wealth Management“ vykdomasis partneris Marius Čiuželis.

„Pastebėjome ir tai, kad padidėjo atotrūkis tarp mūsų pasiturinčių ir labai turtingų klientų. Pirmųjų pajamos per sunkmetį mažėjo, o labai turtingi savo turtą gausino investuodami į tarp-tautines rinkas“, – argumentuoja Latvienė.

Panašias tendencijas išvelgia ir finansų patarėjo įmonės „MC Wealth Management“ vykdomasis partneris Marius Čiuželis. Dabar, pasak jo, finansiškai geriausiai jaučiasi tie, kurių verslas susijęs su eksportu, o dirbantys vidaus rinkoje išlieka susispaudę.

„Tarp gerovės valdymo (angl. – *wealth management*) klientų atsiranda ir naujų milijonierių. Tai žmonės, kurie pinigus išsiima iš savo verslų. Jie yra pakankamai jauni ir labai aktyviai domisi savo turto valdymu“, – „Versus“ pasakoja Čiuželis. Be šių, jis savo klientus skirto į dar dvi grupes: tuos, kurie per sunkmetį stipriai „nudegė“, tačiau dabar žiūri tik į ateitį, ir tuos, kurie vėl investuodami siekia ne tik kuo didesnio kapitalo saugumo, bet ir susigrąžinti prarastus pinigus.

„Po krizės investuotojų lūkesčiai sugrįžo į sveiko proto ribas. Jei anksčiau dominavo siekis „+30% grąža be rizikos“, tai dabar „+5%“ vertinama gerai, o „+10%“ – kaip labai geras prieaugis“, – dėsto Čiuželis. Atskirioms investicijų portfelio dalims ir dabar keliami skirtingi tikslai. Tačiau kai kalbama apie visą finansinį turtą, didesnis prioritetas teikiamas saugumui ir apibrėžtumui, o ne padidinti rizikai. Ir taip yra ne tik Lietuvoje. Štai vienas Šveicarijos privatus bankas, paprašytas pateikti pasiūlymą investicijoms, kurių metinė grąža būtų 7–8%, sugebėjo „išspausti“ vos 5%.

UŽSIDIRBĘ PATYS

Tyrimo „World Wealth Report 2010“ autoriai pažymi, kad investuotojai tapo gerokai aktyvesni. Jie daugiau dėmesio skiria savo investicijų analizei, priežiūrai, konsultacijoms su patarėjais. Čiuželis, remdamasis savo patirtimi, sako, kad investuotojams reikia profesionalių, nepriklausomų konsultacijų bei konsultantų, kurie įvertintų ir bankų teikiamus siūlymus. Klientams norisi paprastumo ir aiškumo visose srityse: investicinių produktų, mokesčių, ataskaitų.

„Ši „Merrill Lynch Global Wealth Management“ ir „CapGemini“ pateikiama informacija visiškai sutampa su mūsų klientų Lietuvoje požiūriu. Jie tapo gerokai reiklesni ir privačiam bankininkui, ir pačiam procesui – kur ir kaip investuojami jų pinigai. Klientas dabar nori būti arčiau savo investicinio portfelio ir geriau suprasti, kas su jo investicijomis vyksta“, – „Versus“ teigia privačiosios bankininkystės paslaugą teikiančios bendrovės „Prudentis“ partneris Audrius Balaišis.

Kita vertus, privačiosios bankininkystės klientas Lietuvoje yra kiek kitoks nei svetur. Didžioji dauguma mūsų turtingų žmonių pinigus yra užsidirbę patys. O Vakaruose yra daug milijonierių, paveldėjusių senelių ar tėvų turtus.

„Todėl mūsų klientas ir yra reiklesnis, nes jis pats daug supranta apie verslą, akcijas ir investicijas. Jis yra veiklus ir nori pats aktyviai valdyti savo turtą, o tai daryti kitiems perleidžia labai nenoriai“, – teigia Balaišis.

„Evli“ privačiosios bankininkystės duomenys rodo ką kita: čia nuo 2007 metų iki dabar 9% išaugo klientų, patikėjusių įmonei valdyti turtą, skaičius.

„2007 metais dauguma mūsų klientų savo turtą valdė patys. Tačiau 2009 ir 2010 metais jie pradėjo nepasitikėti savimi ir pinigų atidavė valdyti profesionalams“, – džiaugiasi Latvienė.

JOS DIDENYBĖ OBLIGACIJA

Pastaraisiais metais investicijose lyderiai buvo paprasti produktai su aiškiai prognozuojama grąža ir (ar) pinigų srautais. Tai ypač buvo būdinga obligacijoms. 2009 metai drąsiai vadinami obligacijų metais – daugelio jų kainos prieaugiai po depresijos ir panikos 2008 metais siekė 50 ir daugiau procentų. Atsigauinant akcijų rinkoms, didėjo ir joms skiriama dalis portfeluose. Lietuvoje didžioji dalis pinigų taip pat „emigravo“ į investicijas, susietas su obligacijomis.

„2009 ir 2010 metais mes savo klientų pinigus taip pat investavome tik į obligacijas ir akcijas. Nei vadinamojo emocinio turto, nei žaliavų mes nepriskiriame prie investicijų“, – teigia Balaišis. Obligacija, pasak jo, yra sutartis, kuri užtikrina investuotų pinigų grąžimą ir moka palūkanas. O akcijos moka dividendus ir generuoja pelną. Be to, galima nustatyti jų vertę. Pavyzdžiui, 2009 metais „Prudentis“ daugiausia savo klientams uždirbo iš investicijų į Šiaurės Amerikos popieriaus gamintoją „Domtar“. Pernai liepą jos akcijų įsigijo už 15–20 USD, o po kurio laiko jas pardavė po 50–60 USD. Taigi, per pusmetį uždirbo 2–3 kartus daugiau.

„Prudentis“ investuoja Didžiojoje Britanijoje, JAV, Indijoje, Vietname, Kinijoje. Todėl bendrovės partneriai susipažinti su ten esančiomis įmonėmis gali tik vienaip – nuolat skaityti šimtų puslapių ataskaitas.

„Mes neperkame ateities. Perkame tai, kas yra dabar, ir siekiame už tai nemokėti daug. Nes jeigu sugebi nupirkti labai pigiai, išvengi daug rizikų“, – pažymi Balaišis. Remdamasis šia taisykle, jis vertino ir minėtosios įmonės „Domtar“ akcijų kainą. Prieš trejus metus jos akcija kainavo 180 USD, pernai kovą kainą buvo nusliugusi žemyn net iki 6–7 USD, o kai pirko lietuviai, ji kainavo 15–18 USD. Taigi, tuo metu „Domtar“ vertė buvo 400 mln. USD, kai buhalterinė bendrovės vertė siekė 2 mlrd. USD.

„Kai viešai buvo paskelbta, kad 2009 metais šiai įmonei bus skirta 400 mln. USD subsidija, supratome, kad krizė šios popieriaus gamintojos nepakirs ir kad ją kaip reikšmingą darbdavę palaiko valstybė“, – apie su kaupu atsipirkusią investiciją pasakoja Balaišis.

2009 metais „Evli“ klientų investicijų portfeluose akcijos ir obligacijos užėmė po 50%. 2010 metais, kai rinkose ėmė virti kalbos, kad gali atsiristi antroji krizės banga, klientai tapo atsargesni. Investicijas į obligacijas jie padidino iki 70%.

„Klientai dar dažnai renkasi ir Pinigų rinkos fondą, nes vengia rizikuoti ir nenori, kad jų pinigai gulėtų banke. Jų geidžiama grąža 2010 metais yra 7–8%, o dar prieš kelerius metus už savo investicijas vidutiniškai reikalavė gauti 22–25% uždarbį“, – pasakoja Latvienė.

UŽDIRBTI IŠ HOBIO

Atsigauančiose kapitalo rinkose, kaip nurodo „World Wealth Report 2010“, didėjo investuotojų paklausa ir emociniam turtui. Emociniam turtui priskiriamos prabangos prekės. Tai yra automobiliai, laivai, jachtos ar lėktuvai. Taip pat ir kolekcinės vertybės, kaip antai meno kūriniai, vynos, monetos, laikrodžiai ir kita.

Antroje 2009 metų pusėje akivaizdžiai padidėjo investuotojų susidomėjimas menu, juvelyrika, vynu. Ėmė formuotis tam tikra prasme naujas investuotojų tipas – „investor – collector“ (liet. – *investuotojas kolekcininkas*). Jie labiau troško įsigyti tokio emocinio turto, kuriam būtų būdingas ilgalaikis vertės didėjimas – monetų, vyno, meno kūrinių.

„Emocinės prekės nieko bendra neturi su privačiąja bankininkyste. Tai ne investicija, o pinigų išleidimas“, – griežtai vertina Balaišis. Investuoti į deimantus ar jachtą, pasak jo, tai tas pat, kai per ekonominį bumą JAV buvo pradėta investuoti į brangias suknelės. Todėl „Prudentis“ neskatina savo klientų dėti pinigų ten, kur apie investicijos vertę nutuokia tik siauros srities profesionalai.

Tačiau, pavyzdžiui, kai kurie „MC Wealth Management“ klientai ir Lietuvoje pradėjo siekti, kad pomėgis jiems taip pat uždirbtų pinigus. Dabar, pasak Čiuželio, vis daugiau investuotojų teiraujasi apie galimybes investuoti į meno kūrinius ar vyną. Pavyzdžiui, vyno kainos po krizės atsigaua itin sparčiai. Kai kurie vynai Azijoje – Honkongo, Singapūro aukcionuose – dabar šluote šluojami.

Algirdas Bako nuotr.

„Privačioji bankininkystė Lietuvoje gana jauna: tai pirmas kartas, kai teikiama tokia paslauga, ir klientai ja naudojasi. Todėl ir sunkmečio pamoką jie mokėsi pirmą kartą. Užsienyje klientai jau buvo patyrę 2000–2001 metų krizę, todėl ir į šią jie reagavo kiek kitaip“, – sako privačiosios bankininkystės paslaugą teikiančios bendrovės „Prudentis“ partneris Audrius Balaišis.

„Dalis mano klientų perka paveikslus, kolekcionuoja vyną. Todėl deruosi su keliais Londone veikiančiais vynu fondų valdytojais, į kurių fondus būtų galima investuoti“, – teigia Čiuželis. Žmogus, investuodamas į vyną, perka ne tik jį, bet ir paslaugą. Vynas paprastai perkamas dėžėmis, tada apdraudžiamas ir saugomas Londone arba Ženevoje specialiose saugyklose. Klientams, anot Čiuželio, imponuoja tai, kad jie gali bet kada paskanauti savo įsigyto vyno, visada gali jo atsisiųsti.

„Lietuvoje investuotojų, kurie investuotų į juvelyrką, meno dirbinius, vyną, automobilius ar kitas tokias prekes nėra daug. Trūksta ir investuotojų patirties, ir aukcionų, ekspertų, forumų ar

leidinių. Todėl investuojantieji, greta obligacijų ir akcijų, dažniausiai renkasi ir auksą“, – nurodo Latvienė. 2009 metais aukso kaina padidėjo 27%. Maždaug kas antras „Evlis“ klientas teigia, kad jis investuoja į tauriuosius metalus. Šią investiciją jie laiko alternatyva minėtoms prabangos prekėms.

„Merrill Lynch Global Wealth Management“ ir „CapGemini“ ataskaitoje taip pat pastebima, kad alternatyvių investicijų kategorijoje padidėjo dalis, skiriama apribotos rizikos fondams ir žaliavoms. Iš žaliavų didžiausias dėmesys buvo skiriamas tauriesiems metalams, ypač auksui, laikomam saugiu investicijų užutekiu. □

Turtingiausi – dar turtingesni

Parengė Augustė GUMBYTĖ

2009 metais turtingų žmonių (angl. – *HNWI*) pasaulyje padaugėjo 17,1%, pažymi „Merrill Lynch Global Wealth Management“ ir „CapGemini“ naujausioje savo apžvalgoje „World Wealth Report 2010“. Tai – tokie asmenys, kurių laisvos, investicijoms skirtos lėšos yra didesnės nei 1 mln. USD. Jų finansinis turtas taip pat padidėjo – 18,9%, arba 39 trln. USD. Didžiausias asmeninio turto augimas pastebėtas Azijos ir Ramiojo vandenyno regione, kuriame gerėjo ir makroekonominiai, ir rinkos rodikliai. Tačiau įdomu tai, kad *HNWI* investiciniame elgesyje pastebimi ryškūs emociniai veiksniai – jie investuoja ne tik remdamiesi patikima informacija ar žiniomis, bet ir vedami subjektyvių veiksmų bei jausmų. Tačiau, analitikų nuomone, tai nėra keista, turint galvoje, kad finansų krizė asmeniškai palietė kone visus investuotojus.

Regionų duomenys:

HNWI Azijos ir Ramiojo vandenyno regione padaugėjo 25,8% – iki 3 mln., ir šis skaičius pirmą kartą pasiekė Europos lygį.

Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono *HNWI* turtas išaugo 30,9% – iki 9,7 trln. USD ir šiuo rodikliu jie pralenkė europiečius.

HNWI skaičius Šiaurės Amerikoje 2009 metais padidėjo 16,6%, o jų turtas išaugo 17,8% – iki 10,7 trln. USD. Šiaurės Amerikoje yra daugiausia *HNWI* – 31% visų pasaulio turtingųjų.

Europoje *HNWI* skaičius padidėjo 12,5% – iki 3 mln. žmonių, o jų turtas padidėjo 14,2% – iki 9,5 trln. USD.

Lotynų Amerikoje turtingųjų skaičius padidėjo 8,3% – iki 0,5 mln. žmonių, o jų turtas išaugo 15%.

Artimuosiuose Rytuose *HNWI* skaičius ir jų turtas didėjo atitinkamai 7,1% ir 5,1%, nes šį regioną stipriai paveikė Dubajaus krizė.

Turtingiausi – JAV, Japonijoje ir Vokietijoje

Nors pasauliniu mastu turtingų žmonių skaičius apskritai augo ir jie stiprėjo finansiškai, ypač naujose ir besivystančiose rinkose, tačiau didžiausia *HNWI* dalis vis dar yra susitelkusi trijose valstybėse: JAV, Japonijoje ir Vokietijoje. Šių valstybių turtingieji 2009 metais sudarė 53,5% pasaulio *HNWI*.

Azijos ir Ramiojo vandenyno regione šie žmonės labiausiai nukentėjo dėl finansų krizės, tačiau praėjusių metų pabaigoje pastebėti ryškūs atsigavimo požymiai. Šiame regione yra aštuonios iš dešimties pasaulyje greičiausiai didėjančių *HNWI* grupių. Indija ir Honkongas tapo pirmąjais šalimis regione. Honkonge *HNWI* pajamos 2009 metais padidėjo 104,4%, ir tai buvo didžiausias atsigavimas pasaulyje. Vis dėlto 2009 metais turtingų asmenų Honkonge buvo 21% mažiau nei 2007-aisiais. Indijoje turtingųjų skaičius padidėjo 50,9%.

Pagal *HNWI* skaičių Kinija pasaulyje išlieka ketvirtoje vietoje. Australija grįžo į 10 vietą ir aplenkė Braziliją.

HNWI skaičius stipriai išaugo Jungtinėje Karalystėje (23,8%) ir Rusijoje (21,3%), tačiau jų pajamos vis tik nekompensavo nuostolių, patirtų per krizę. Jungtinės Karalystės BVP sumažėjo 5%, o Rusijos – 7,9%.

Kai kurios valstybės, pavyzdžiui, Ukraina, Graikija ir Turkija, susiduria su ekonomikos sunkumais, jų ekonomikos ir rinkos vis dar yra nusilpusios. Graikijoje *HNWI* asmenų 2009 metais sumažėjo 1,2%.

Itin turtingų asmenų (angl. – *Ultra-HNWI*) pajamos ir turtas 2009 metais padidėjo 21,5%, daugiau nei vidutiniškai didėjo *HNWI* segmento turtas. Itin turtingų asmenų rankose išliko neproporcingai daug turto: 2009-ųjų pabaigoje 0,9% *Ultra-HNWI* turtas sudarė net 35,5% *HNWI* turto.

Didžiausi turtėjų šuoliai pastebėti Azijos ir Ramiojo vandenyno regione. Tikėtina, kad tokia tendencija išliks ir ateityje. Brazilija, Rusija, Indija bei Kinija toliau išliks regiono lyderės. Prognozuojama, kad šio regiono *HNWI* skaičius didės greičiausiai pasaulyje.

Vis dėlto *HNWI* turtas ir gerovės kūrimas priklauso nuo įvairių ekonominių bei rinkos veiksnių tarpusavio sąveikos. Makroekonomikos tendencijos gali trukdyti turtingiesiems visiškai atsigausti po krizės, net jei rinkose stebimos optimistiškos tendencijos. Apskritai naujų *HNWI* atsiradimas bei turto augimas labai priklauso nuo ekonomikos atsigavimo ir krizės padarinių likvidavimo kiekvienoje atskiroje valstybėje.

Privatus vartojimas sumažėjo nedaug

Nepaisant sudėtingų ekonominių sąlygų, bendras asmeninis vartojimas pasaulyje sumažėjo nedaug – nuo 29,4 iki 29,3 trln. USD. Šiaurės Amerikoje, kurios vartotojai sudaro trečdalį viso pasaulio vartotojų, privatus vartojimas nukrito nuo 10 trln. iki 9,9 trln. USD. Vakarų Europoje, kur privatus vartojimas sudaro beveik 30% pasaulinio, sumažėjo nuo 8,6 iki 8,5 trln. USD. Tačiau pažymėtina, kad privatus vartojimas nedidėjo nei viename iš regionų, nors vartotojų pasitikėjimas išliko stabilus ar net didėjo po smukimo krizės laikotarpiu. Azijos ir Ramiojo vandenyno regione, išskyrus Japoniją, privatus vartojimas išaugo nuo 3,8 trln. iki 4 trln. USD. Ir nors augimas pastebimas antrus metus iš eilės, privatus vartojimas šiame regione sudaro tik 14% pasaulinio.

2009-aisiais rodikliai rodė augimą

Daugeliu aspektų 2009 metais rinkos augo. Pagrindinės turto ir pajamų rūšys (fiksuoti atlyginimai, nekilnojamojo turto kainos, akcijos) rodė „atsigavimą“, o valiutų kursai išliko stipriai priklausomi nuo konkrečios ekonominės situacijos.

Padėtis pasaulinėje nekilnojamojo turto rinkoje pagerėjo. 2008-aisiais pasaulinei nekilnojamojo turto rinkai ypač nukentėjus, „DJ Global Select REIT Index“ rodė 49,2% smukimą. 2009-aisiais daugelyje valstybių nekilnojamojo turto kainos stabilizavosi, o labiausiai ten, kur įsikūso vyriausybės.

Honkonge gyvenamųjų būstų kainos išaugo 20,8%, padidėjus paklausai iš žemyninės Kinijos. Jungtinėje Karalystėje atsigavimas siejamas su mažomis palūkanų normomis ir sumažėjusia pasiūla. Jungtinėse Valstijose gyvenamųjų būstų rinka stabilizavosi gerokai sumažinus palūkanų normas, o Kinijoje nekilnojamojo turto kainos ir pardavimai padidėjo, tiesiogiai įsikišus Vyriausybei.

Metams pasibaigus, „DJ Global Select REIT Index“ parodė 32,2% padidėjusią apyvartą nekilnojamojo turto srityje, kur Kanada (86,4%) ir Singapūras (83,7%) yra pirmąjais šalys.

Nors gyvenamojo nekilnojamojo turto rinka sugebėjo atsigausti, neabejojama, kad šis atsigavimas sietinas su vykdytomis vyriausybės intervencijomis. Komercinio nekilnojamojo turto kainų atsigavimas labiau priklauso nuo tokių veiksnių kaip nedarbo mažėjimas, augantys atlyginimai ir nuo ekonominio augimo apskritai.

Jachtos, automobiliai ir lėktuvai

Apžvelgiamuoju laikotarpiu JAV dolerio kursas buvo nepastovus. Pirmąjį 2009 metų ketvirtį, akcijų kritimo laikotarpiu, investuotojai do-

lierius pirkto, tačiau centriniams bankams pradėjus labiau remti šalies ekonomikas, susidomėjimas doleriu krito. JAV dolerio kritimas susijęs su ganėtinai silpnu JAV ekonomikos atsigavimu. Kai kurios šalys, pavyzdžiui, Australija, palūkanų normas didino, o JAV palūkanų normas paliko žemas. Suviloti „pigų“ pinigų, investuotojai skolinosi dolerius akcijoms, auksui ar kitoms valiutoms pirkti.

Padidėjus paklausai, aukso kainos 2009 metais staigiai pakilo. Visus metus aukso kaina stabiliai didėjo – iš viso 26,9% per metus.

Sudėtinga ekonominė situacija padarė įtaką pramoninio ir juvelyrinio aukso paklausai, kuri 2009-aisiais atitinkamai sumažėjo 16% ir 20%.

Prabangos prekės (automobiliai, jachtos, lėktuvai) sudarė 30% emocinio investavimo (angl. – *passion investment*). Tai – 27% daugiau nei 2008-aisiais. Daugiausia į prabangius daiktus investavo Šiaurės Amerikos turtingieji (31%). Nuo jų nedaug atsiliko Europos ir Lotynų Amerikos kolegos (30%). Paklausa prabangiems kolekcionuojamiems daiktams didėja ir sparčiai augančiose rinkose, ypač Kinijoje.

Tačiau bendri jachtų, lėktuvų bei prabangių automobilių pardavimai per finansų krizę smarkiai sumažėjo, ir 2009 metais atsigavimo požymių nebuvo matyti. Geresnių pardavimų tikimasi 2010-aisiais.

Jachtų pardavimai pasaulyje 2009 metais sumažėjo 45%, ir 80% gamintojų turėjo sumažinti gamybos mastus arba visiškai nutraukti veiklą. Tačiau 2010-ieji pradėti optimistiškai: JAV privačių laivų ir jachtų pardavimai pirmąjį ketvirtį buvo beveik 30% didesni nei per tą patį laikotarpį 2008 metais.

Verslo klasės lėktuvų verslas bene labiausiai nukentėjo per finansų krizę, tačiau 2009 metais pardavimai palengva augo kiekvieną mėnesį.

Prabangių automobilių prekyba „išalo“ ir besivystančiose, ir brandžiose rinkose, bet gamintojai daug vilčių sieja su Kinijos ir Brazilijos rinkomis.

Menas – pagrindinė emocinė investicija

2009 metų pabaigoje 22% visų emocinių investicijų *HNWI* atliko meno srityje, ir šis rodiklis smuktelėjo tik 3%. O *Ultra-HNWI* pirkto mažiau meno kūrinių nei 2008 metais, kai menas buvo pagrindinė jų investicija. Daugiausia į meno kūrinius 2009-aisiais investavo Europos ir Lotynų Amerikos turtingieji.

Dauguma *HNWI* meno kūrinius laiko puikia finansine investicija. Indijoje ir Kinijoje tai laikoma priemone išvengti infliacijos poveikio.

Šiuolaikinio meno pardavimai sumažėjo, ir dauguma vėl atsigrėžė į klasikinį, nes jis laikomas mažiau rizikingu, esant krizei.

Nors vyksta daug privačių meno pardavimų, tačiau atsigauna ir aukcionų veikla, nes pirkėjai naudojasi progomis įsigyti retus, labai vertingus kūrinius. Vaizduojamojo meno rinkos ypač suklestėjo Azijos ir Ramiojo vandenyno regione. Kinijoje aukcionų pajamos 2009 metais padidėjo 25%.

Didelę dalį *HNWI* turto sudarė įsigyti juvelyrikos dirbiniai, brangieji akmenys ir prabangūs laikrodžiai. Tokia tendencija ypač ryški buvo Artimuosiuose Rytuose.

Juvelyriniai papuošalai, brangieji akmenys ir laikrodžiai yra antroji pagal dydį emocinio investavimo kategorija, kuriai *HNWI* 2009 metais skyrė daug dėmesio. Didelis susidomėjimas investicijomis į ilgalaikės vertės daiktus pastebėtas nuo finansų krizės pradžios. Daugiausia šioje kategorijoje investuota Artimuosiuose Rytuose bei Azijoje, atitinkamai 35% ir 31%.

Vis dėlto juvelyrikos dirbinių pardavimai augo nedaug, nes pirkėjai vis dar žvalgosi mažesnių kainų ir vietoje aukso renkasi sidabrą.

Manoma, kad emocinio investavimo mastai 2010 metais didės. Vis dėlto visiškai atsigavimas bus ilgas ir lėtas procesas, nes investuotojai po krizės renkasi atidžiau.

Vynas, monetos ir antikvaras

Kolekcinė vynu, monetų, antikvarinių daiktų pardavimai didėjo nedaug, tačiau jau yra atsigavimo ženklų. Pavyzdžiui, „Liv-ex Fine Wine 100 Index“, kuris nurodo šimto geriausių pasaulio vynu kainas, 2009 metais išaugo 15,7%.

Rūšinis vynas išlieka patraukli investicija, nes „šviežiams“ kolekcininkams nereikia daug lėšų pradinėms investicijoms, o patyrę kolekcininkai taip pat plečia savo jau ir taip dideles vynu kolekcijas.

Monetų ir kitų vertingų daiktų pardavimai augo, ir aukcionuose būta pardavimų, viršijančių 1 mln. USD. Pavyzdžiui, 1797 metais nukalta JAV 1 cento moneta (pasaulyje yra tik septynios tokios monetos) parduota už 1,3 mln. USD. Pirmą kartą istorijoje 1 cento moneta parduota daugiau nei už 1 mln. USD.

Vynu, monetų, antikvarinių daiktų kolekcionavimas pagal populiarumą tarp *HNWI* nusileidžia tik meno kūrinių kolekcionavimui.

Turtingieji ir patys turtingiausi daugiau investavo ir į sportą – žirgų lenktynes, įvairių sporto šakų komandas.

Sveikata ir kelionės

HNWI daugiau pinigų išleido sveikatos priežiūrai ir sveikatingumo procedūroms, apsilankymams prabangiuose SPA centruose, prabangioms kelionėms. Apskritai pasaulyje išlaidos gyvenimo būdui išaugo, bet nevienodai. Pavyzdžiui, Šiaurės Amerikoje tokios išlaidos visai nedidėjo, o Kinijoje ar Brazilijoje – atvirkščiai.

Remiantis žurnalo „Forbes“ sudarytu „Ištin prabangaus gyvenimo išlaidų indeksu“ (CLEWI) pastebima, kad prabangos prekių ir paslaugų kainos

2009 metais šiek tiek kilo. Šis indeksas, kurį sudaro 42 prekių ir paslaugų sąrašas, 2009 metais išaugo 1%, o tai atspindi labai plačiai taikomas nuolaidas, kurios siūlomos, norint skatinti sumažėjusius pardavimus.

Turėkite tą pačią dieną

Saugiai, patogiai, greitai.

- Vartojamoji paskola net iki 50 000 Lt, o palūkanos vos nuo 8%.
- Iki 10 000 Lt galite gauti vienintelio apsilankymo banke metu.
- Skolintis galite litais, eurai ir JAV doleriais.

Daugiau informacijos:
nemokamu tel. (8 800) 27 272, www.snoras.lt

SNORAS
mano artimas bankas